

อักษรและรัฐ: การปฏิรูปอักษรจีนในปลายราชวงศ์ชิง
ถึงสาธารณรัฐจีน*

Letters and State: Script Reforms from Late Qing
to Republican China

กรพนัช ตั้งเขื่อนขันธุ์**

Komphanat Tungkeunkunt

บทคัดย่อ

การปฏิรูปอักษรจีนเป็นที่ถกเถียงกันในหมู่ปัญญาชนจีนมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 19 เมื่อจีนตกอยู่ในสภาพอ่อนแอและล้าหลัง ทั้งยังเผชิญกับภัยคุกคามของมหาอำนาจจากตะวันตก ชนชั้นนำและปัญญาชนจีนบางส่วนจึงต้องการปฏิรูปประเทศจีนเพื่อให้ทันสมัย ภาษาจีนถูกมองว่าเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสู่ความทันสมัย เนื่องจากภาษาจีนและตัวอักษรจีนซับซ้อน เข้าใจยาก ปัญญาชนหัวก้าวหน้าร่วมกันขับเคลื่อนความคิดที่จะปฏิรูปภาษาจีนในสังคม จนกลายเป็นขบวนการสร้างบูรณาการทางภาษาแห่งชาติ ซึ่งรวมถึงการปฏิรูปอักษรจีนด้วย บทความนี้นำเสนอภาพรวมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของการปฏิรูปอักษรจีน เพื่อทำความเข้าใจปัจจัย แนวทาง บทบาทของปัญญาชน รวมถึงพลวัตของภาษาภายใต้บทบาทของรัฐในการกระชับอำนาจทางวัฒนธรรมแบบหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างรัฐ ปัญญาชน ภาษา

* บทความนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากกองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปี 2555.

** อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ติดต่อได้ที่: kornphanat@gmail.com

อักษร วรรณกรรม และสังคม อันเป็นปัจจัยสำคัญของการก่อรูปภาษาจีนสมัยใหม่มาจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: การปฏิรูปอักษรจีน; ภาษาแห่งชาติ; ภาษาจีนตัวเต็ม; ภาษาจีนตัวย่อ; รัฐสมัยใหม่

Abstract

The issue of script reform has been discussed among Chinese intellectuals since the 19th century. When entering the modern era, Chinese language was criticized as an obstacle to mass education, for it seemed too difficult to study, especially Chinese scripts that were deemed complicated. Therefore, progressive-minded Chinese intellectuals believed the reform of Chinese language including Chinese script reform was inevitably necessary for China's modernization. This article presents an overview of historical development of Chinese script reforms. It demonstrates the multifaceted relations between state, intellectuals, language, letters, literature and society, which were crucial factors in the formation of modern Chinese today.

Keywords: Chinese script reform; national language; traditional Chinese; simplified Chinese; modern state

บทนำ

เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม ค.ศ.2013 เว็บไซต์บีบีซีภาคภาษาจีนได้รายงานเหตุวิวาทะในโลกออนไลน์ระหว่างหวงชิวเซิง (黄秋生) หรือแอนโทนี่ หว่อง นักแสดงชื่อดังชาวฮ่องกงกับกลุ่มชาวจีนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต หวงชิวเซิงได้เขียนข้อความลงบนเว็บบอร์ดซึ่งเป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ภาษาจีนว่า “เขียนตัวมาตรฐานในประเทศจีน กลับกลายเป็นว่าคนกว่าครึ่งอ่านไม่ออก โช่ อารยธรรม

จีนได้ตายไปแล้วในแผ่นดินใหญ่” (BBC, 2013) การที่หวงใช้คำว่า “ตัวอักษรมาตรฐาน” เพื่อสื่อถึง “ตัวอักษรแบบขนบ” (Traditional Chinese 繁体字) หรือที่มักเรียกกันในภาษาไทยว่า “ตัวเต็ม” นั้น ทำให้ชาวจีนแผ่นดินใหญ่ซึ่งปัจจุบันใช้ตัวอักษรแบบย่อ (Simplified Chinese 简体字) หรือที่เรียกกันว่า “ตัวย่อ” ไม่พอใจอย่างยิ่ง ข้อความดังกล่าวของหวงก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรง แม้ว่าหวงชีว เติ้งจะลบข้อความนั้นไป แต่ในวันถัดมาหวงก็ได้เขียนข้อความใหม่ว่า “ถ้าฉันก็ใช้สัทอักษร (Phonetic 注音) แทนละกัน เขียนด้วยสัทอักษรโรมัน (Roman phonetic 罗马注音) ยังไงก็อ่านออก” (BBC, 2013) จากนั้นหวงก็ใช้สัทอักษรโรมันเขียนคำหยาบเป็นภาษาจีนติดๆ กัน ข้อความอันร้อนแรงของหวงยิ่งเป็นเสมือนการเติมเชื้อไฟเข้าไปกองเพลิงของวิวาทะก่อนหน้านี้ จากเดิมที่ถกเถียงกันด้วยเรื่องของตัวอักษร ก็ได้ลุกลามไปสู่ประเด็นอื่นๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง ไล่มาตั้งแต่ภาษา วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ชาตินิยม ท้องถิ่นนิยม ไปจนถึงเรื่องส่วนตัวของหวงชีวเติ่ง

จะเห็นได้ว่าอักษรจีนมักเป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดการถกเถียงได้อย่างต่อเนื่อง อันที่จริง กรณีวิวาทะเรื่องอักษรจีนตัวเต็ม/ตัวย่อระหว่างหวงชีวเติ่งและกลุ่มชาวจีนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตไม่ใช่เรื่องใหม่เลย ย้อนกลับไปได้ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา ปัญญาชนจีนเองก็เคยมีการถกเถียงเรื่องนี้กันอย่างดุเดือดมาแล้ว โดยเฉพาะเมื่อจีนได้เริ่มเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ ซึ่งเป็นยุคสมัยแห่งการปฏิรูปและปฏิวัติ โครงสร้างแบบแผนจารีตต่างๆ ในสังคมจีนทยอยล่มสลายลง ในขณะเดียวกันกับที่ต้องเผชิญหน้ากับชาติมหาอำนาจจากตะวันตก ความเสื่อมโทรมจากภายในและภัยคุกคามจากภายนอก ส่งผลให้จีนต้องตกอยู่ในสภาพอ่อนแอและล้าหลัง ทัศนะของปัญญาชนจีนมองว่าภาษาจีนเป็นอุปสรรคใหญ่หลวงต่อการสร้างชาติให้ทันสมัยตามแบบตะวันตก เนื่องจากจีนมีภาษาถิ่นที่หลากหลายทำให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปได้ยาก ทั้งภาษาจีนเองก็มีภาษาเขียนที่แตกต่างไปจากภาษาพูด และตัวอักษรจีนนั้นยังมีลายเส้นซับซ้อน เขียนยาก ทำให้การเผยแพร่ความรู้ถูกจำกัดด้วยรูปแบบตายตัวของภาษาเขียน ด้วยเหตุนี้กลุ่มปัญญาชนหัวก้าวหน้าจึงเรียกร้องให้มีการปฏิรูปภาษาจีนขึ้น โดยมี

เป้าหมายเพื่อสร้างบูรณาการทางภาษาจีน การเคลื่อนไหวนี้ถูกยกระดับให้เป็นขบวนการสร้างบูรณาการทางภาษาแห่งชาติ (National Language movement 国语运动) ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในประวัติศาสตร์จีน แนวคิดว่าด้วยการสร้างภาษาแห่งชาติได้รับการผลักดันเป็นนโยบายของรัฐบาลจีนคณะชาติ (ค.ศ.1928-1948) ในเวลาต่อมา ซึ่งหนึ่งในความพยายามในการปฏิรูปภาษาก็คือ การปฏิรูปอักษรจีน (Script Reform 文字改革) ที่ทำให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์มากมายในขณะนั้น อาจกล่าวได้ว่าวิวาทะเรื่องตัวเต็ม/ตัวย่อในปัจจุบันก็เป็นมรดกที่ตกทอดมาจากความพยายามในการปฏิรูปอักษรจีนเมื่อครั้งกระนั้นก็ว่าได้

ก่อนที่ภาษาจีนสมัยใหม่ (Modern Chinese 现代汉语) จะก่อรูปจนกระทั่งลงตัวกลายเป็นภาษาจีนที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ได้ผ่านช่วงเวลาแห่งการถกเถียง การตั้งคำถามจนนำไปสู่การถกเถียง ปรับเปลี่ยน และปฏิรูป เพื่อให้ภาษาใช้ได้ง่ายขึ้นและยังต้องการให้เป็นสื่อกลางที่มีประสิทธิภาพในการศึกษาของสังคมจีน หากว่าภาษามีพลวัตไปตามยุคสมัย วิวาทะเกี่ยวกับอักษรจีนในปัจจุบันก็มีรากฐานทางประวัติศาสตร์แห่งการถกเถียงจากที่เคยมีมาในอดีต บทความนี้จึงมุ่งสำรวจและนำเสนอภาพรวมของประวัติศาสตร์การปฏิรูปอักษรจีนตั้งแต่สมัยปลายราชวงศ์จนถึงช่วงกลางสาธารณรัฐจีน ในฐานะประเด็นหนึ่งที่ถูกยกขึ้นมาอภิปรายในช่วงเวลาที่จีนต้องการปฏิรูปสู่ความทันสมัย โดยเน้นไปที่บริบททางสังคมและความคิดซึ่งนำมาสู่การปฏิรูป เพื่อทำความเข้าใจปัจจัยแนวทาง บทบาทของปัญญาชน รวมถึงพลวัตของภาษาภายใต้บทบาทของรัฐในการกระชับอำนาจทางวัฒนธรรมแบบหนึ่ง

เสียง vs อักษร / ภาษาถิ่น vs ภาษาเขียน

ตั้งแต่สมัยราชวงศ์หมิงเป็นต้นมา ปรากฏหลักฐานว่ามีชนชั้นราษฎรตะวันตกที่เดินทางเข้ามาในจีนเริ่มใช้อักษรโรมันในการเขียนภาษาจีน ผู้ประดิษฐ์และใช้อักษรโรมันในการเขียนภาษาจีนเป็นหลักได้แก่ กลุ่มบาทหลวงเยซูอิต ซึ่งจุดประสงค์หลักของการใช้อักษรโรมันก็เพื่อเผยแผ่คริสต์ศาสนาและ

เผยแพร่วัฒนธรรมตะวันตกให้กับชาวจีน ในขณะเดียวกันก็ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาภาษาจีนและตำราคลาสสิกต่างๆ ของจีน ดังเช่นใน ค.ศ. 1605 Matteo Ricci (利玛窦) บาทหลวงเยซูอิตผู้มีบทบาทสำคัญในราชสำนักหมิงประสบความสำเร็จในการเรียบเรียงหนังสือเรื่อง The Miracle of Western Letters 《西字奇迹》 ซึ่งใช้อักษรโรมันและสัญลักษณ์แสดงเสียงวรรณยุกต์เพื่อบันทึกเสียงอ่านของตัวอักษรจีน และใน ค.ศ. 1610 Nicolas Trigault (金尼阁) ขุนนางในราชสำนักหมิงได้ศึกษาภาษาจีนและเขียนเป็นหนังสือชื่อ The Ear and Eye Assistant to Foreign Scholars 《西儒耳目资》 ขึ้น เพื่อช่วยเหลือชาวตะวันตกในการเรียนรู้ภาษาจีน มีการรวบรวมตัวอักษรจีนซึ่งเขียนคำอ่านกำกับด้วยอักษรโรมัน (Ni, 1948: 5-6)

ปลายราชวงศ์ชิง หลังจากที่จีนพ่ายแพ้ให้กับอังกฤษในสงครามฝิ่นใน ค.ศ.1842 จีนต้องทำสนธิสัญญานานกิงกับอังกฤษ มีการเปิดเมืองท่าห้าแห่ง (ได้แก่ กวางโจว ฝูโจว หนิงโป เซี่ยเหมิน และเซี่ยงไฮ้) รวมทั้งอนุญาตให้ชาวตะวันตกเดินทางเข้ามาค้าขายในจีนและเผยแพร่คริสต์ศาสนาในจีนได้ การเผยแพร่คริสต์ศาสนาจึงกลับมาเฟื่องฟูและเป็นที่รับรู้กันมากขึ้นในหมู่ประชาชนจีน ในค.ศ.1843 มีความพยายามที่จะแปลคัมภีร์ไบเบิลเป็นภาษาจีนให้อ่านเข้าใจง่ายขึ้นกว่าฉบับก่อนหน้านี้ ส่งผลให้มีการแปลคัมภีร์ไบเบิลเป็นภาษาพูดของท้องถิ่นนั้นๆ ข้อความบางตอนก็เขียนด้วยตัวอักษรจีน บางตอนก็ใช้อักษรโรมันเขียนเสียงอ่าน เนื่องจากบางคำในภาษาจีนไม่มีตัวอักษรหรือไม่สามารถเขียนเป็นตัวอักษรได้ และแม้ว่าบางคำในภาษาถิ่นจะมีตัวอักษร แต่ก็เป็นตัวอักษรที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ค่อยรู้ สู้ใช้ตัวโรมันไม่ได้ ดังนั้น อักษรโรมันที่ใช้เขียนเสียงอ่านในภาษาจีน เรียกกันว่า “อักษรโรมันมิชชันนารี” (Ni, 1948: 11-12)

ภาพที่ 1 การแปลคัมภีร์ไบเบิล โดยใช้อักษรโรมันเขียนเสียงอ่านซึ่งเป็นภาษาถิ่น

ที่มา: Ni, 1948: 12

จะเห็นได้ว่า ลักษณะสำคัญของภาษาจีนประการหนึ่งคือ การมีภาษาถิ่นที่หลากหลายเนื่องจากประเทศจีนมีพื้นที่กว้างใหญ่ไพศาล ภาษาถิ่นแต่ละภาษาต่างก็มีสำเนียงที่แตกต่างกันไปมากบ้างน้อยบ้าง แม้ว่าราชสำนักชิงจะพยายามสนับสนุนให้ใช้ภาษาราชการที่เรียกกันว่า “แมนดาริน” (Officials' speech 官话) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของภาษาพูดที่ใช้กันในหมู่ขุนนาง/ผู้มีการศึกษา ในกรุงปักกิ่งที่มาจากต่างถิ่นกัน (De Francis, 1984: 224) แต่ว่าภาษาแมนดารินในฐานะของภาษาราชการก็ไม่ได้ใช้กันอย่างแพร่หลายในวงกว้างทั้งประเทศ ชาวบ้านส่วนใหญ่ในจีนยังคงพูดภาษาท้องถิ่นของตนเป็นหลัก เสียงบางเสียงในภาษาถิ่นซึ่งเป็นภาษาพูดไม่สามารถแทนที่ด้วยตัวอักษรซึ่งเป็นภาษาเขียน ดังนั้น ภาษาจีนก่อนสมัยใหม่ ภาษาพูดจึงไม่เท่ากับภาษาเขียน (Li, 1963: 8-10)

อย่างไรก็ตาม ผลกระทบจากการเปิดเมืองท่าและการค้าเสรีทำให้เศรษฐกิจทางตอนใต้ของจีนพังทลายลง ราชสำนักชิงอ่อนแอ ไม่สามารถปราบกบฏและการจลาจลได้ จึงขอความช่วยเหลือจากขุนนางท้องถิ่นซึ่งใช้อาวุธและการฝึกทหารแบบตะวันตกและสามารถปราบกบฏได้ในที่สุด ขุนนางจำนวนหนึ่งจึงเริ่มหันมาสนใจเรียนรู้วิทยาการแบบตะวันตก เกิดเป็น “ขบวนการปรับปรุงตนเองให้เข้มแข็ง” หรือ “ขบวนการเรียนรู้สิ่งของตะวันตก” (Self-strengthening movement 自强运动 หรือ 洋务运动) ขบวนการปรับปรุงตนเองให้เข้มแข็งซึ่งนำโดยขุนนางท้องถิ่นของจีนดำเนินไปได้ราวสามสิบกว่าปีจนกระทั่ง ค.ศ.1895 สงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นได้ปะทุขึ้น หลังจากทีจีนแพ้สงครามให้แก่ประเทศญี่ปุ่น ราชสำนักชิงจึงเริ่มตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็งและมั่งคั่งเช่นญี่ปุ่น ราชสำนักชิงนำโดยคังไฮ่หวเหวย (Kang Youwei 康有为) และเหลียงฉีเซา (Liang Qichao 梁启超) ภายใต้การสนับสนุนจากจักรพรรดิฉินได้ดำเนินการปฏิรูปครั้งใหญ่ใน ค.ศ.1898 เพื่อพัฒนาประเทศจีนให้ทันสมัย แต่การปฏิรูปครั้งนี้ดำเนินไปได้เพียงร้อยวันกับอีกสี่วัน จึงเรียกกันว่า “การปฏิปร้อยวัน”

แม้ว่าจะมีความพยายามในการปฏิรูป แต่ก็ไม่อาจหยุดยั้งความเสื่อมโทรมของจีนได้ ในขณะเดียวกัน ชาติดะวันตกก็เข้ามามีบทบาทอย่างมากในสังคมจีน ปัญญาชนจีนจำนวนมากจึงพยายามแสวงหาหนทางที่จะทำให้จีนกลายเป็นชาติที่มั่งคั่งและเข้มแข็ง ขบวนการสร้างตนเองให้เข้มแข็งก็ดี การปฏิปร้อยวันก็ดี ล้วนแล้วแต่เป็นความพยายามที่จะพัฒนาจีนให้เป็นชาติที่ยิ่งใหญ่ในโลกสมัยใหม่ทั้งนั้น ทว่าการเรียนรู้สิ่งของต่างๆ จากตะวันตกในขบวนการสร้างตนเองให้เข้มแข็ง หรือการปฏิรูปโครงสร้าง/ระบบราชการในการปฏิปร้อยวันต่างก็ประสบกับความล้มเหลว สร้างความผิดหวังเป็นอย่างยิ่งให้แก่ปัญญาชนจีน ความล้มเหลวดังกล่าวก็ทำให้ปัญญาชนจีนได้หันกลับมาทบทวนแนวทางในการสร้างชาติให้เข้มแข็งในโลกสมัยใหม่ อันได้แก่ การสร้างพลเมืองให้มีความรู้ ซึ่งก็มีด้วยกันหลายวิธี เช่น การสร้างสถานศึกษาแบบตะวันตก การใช้หนังสือพิมพ์เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนตื่นตัว ทว่าสิ่งเหล่านี้ก็ยังไม่พอเพียงใน

สายตาของปัญญาชนหัวก้าวหน้า นักปฏิรูปจำนวนไม่น้อยเห็นว่าอุปสรรคสำคัญของการสร้างพลเมืองให้มีความรู้เกิดจากภาษาในฐานะสื่อกลางของการเผยแพร่ความรู้ นั่นก็คือ ภาษาจีนนั้นยากเกินไป ไม่เหมือนภาษาตะวันตกที่เป็นระบบอักษรวิธีโดยใช้ตัวอักษรสะกดคำ อ่านง่าย เขียนง่าย เข้าใจง่าย ใน ค.ศ.1896 เหลียงฉีเซา ปัญญาชนผู้ทรงอิทธิพลในประวัติศาสตร์จีนสมัยใหม่ตั้งข้อสังเกตว่า “ในเยอรมันและอเมริกา มีผู้รู้หนังสือร้อยละ 96 - 97 ประเทศอื่นๆ ในยุโรปตะวันตกก็เป็นเช่นนี้ ในญี่ปุ่นมีผู้รู้หนังสือร้อยละ 80 จีนซึ่งมีอารยธรรมยาวนานกว่าทั้งห้าทวีป กลับมีผู้รู้หนังสือเพียงร้อยละ 20” (De Francis, 1972: 35)

แม้ว่าตัวเลขดังกล่าวอาจจะไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ทว่าจากการศึกษาของเอเวอลิน ราวสกี (Evelyn Rawski) เกี่ยวกับอัตราการรู้หนังสือ/อ่านออกเขียนได้ของคนจีนในสมัยราชวงศ์ชิงช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 พบว่าผู้ชายร้อยละ 30-45 รู้หนังสือ ในขณะที่ผู้หญิงที่รู้หนังสือมีเพียงร้อยละ 2-10 เท่านั้น (Rawski, 1979: 140) ในขณะเดียวกัน นักวิชาการบางคนตั้งข้อสังเกตว่า อัตราการรู้หนังสือของแต่ละภูมิภาคในจีนนั้นน่าจะแตกต่างกันมาก ซึ่งบริเวณลุ่มแม่น้ำแยงซีตอนล่างน่าจะมีอัตราการรู้หนังสือสูงกว่าดินแดนภายในจีน (内地) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบท (Cui, 2010: 13-14) อันที่จริงอัตราการรู้หนังสือนั้นน่าจะเป็นผลมาจากหลายปัจจัย เช่น สภาพเศรษฐกิจ ระบบการศึกษา บรรยายากศทางการเมือง และค่านิยม/วัฒนธรรมการเรียนรู้ของคนในสังคม อย่างไรก็ตาม การที่ประชาชนส่วนใหญ่เรียนรู้ได้ช้า ล้วนแต่เป็นปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความเจริญของชาติอย่างมีนัยยะสำคัญ ดังนั้นปัญญาชนจีนหัวก้าวหน้าจึงมุ่งพิจารณาถึงปัญหาของตัวอักษรจีน

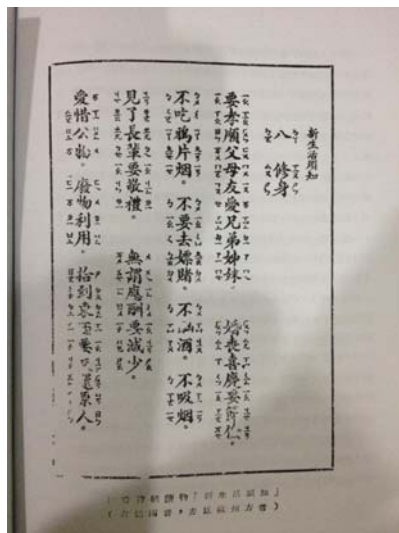
เมื่อต้องเผชิญหน้ากับตัวอักษรจีนที่ได้ชื่อว่ามีประวัติศาสตร์มายาวนานหลายพันปีและเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์แห่งอารยธรรมที่ยิ่งใหญ่ของจีน นักปฏิรูปภาษาในปลายราชวงศ์ชิง แม้ว่าจะไม่กล้าเสนอให้ยกเลิกตัวอักษรจีน แต่ก็เห็นว่า อักษรจีนเป็นเอกลักษณ์ของชาติที่กำลัง “สร้างปัญหา” หลูจ้วงจาง (Lu Zhuangzhang 卢懋章) ปัญญาชนจากมณฑลฝูเจี้ยนตั้งข้อสังเกตว่า

พจนานุกรมคันซี 《康熙字典》 มีอักษรประมาณ 40,900 ตัว ใช้จริงมีเพียงแค่ 5,000 ตัวเท่านั้น แต่ถ้าต้องเรียนกันพันกว่าตัว เกรงว่าแม้กระทั่งคนฉลาดคงต้องใช้เวลามากปีนนานนับสิบปี (Lu, 1892: 3 อ้างใน Wang, 2009: 80) นอกจากนี้ หลู่จวิ้งจางยังกล่าวยกย่องชาติตะวันตกที่เจริญแล้วว่า ความลับของความมั่งคั่งและเข้มแข็งของชาวตะวันตกคือ การใช้ตัวอักษรมาผสมเป็นคำเพื่อให้เกิดเสียงอ่าน (切音为字) ดังนั้น หากจีนไม่สร้างสัทอักษรก็จะดูผิดแผกไปจากชาติอื่นๆ (Lu, 1892: 6 อ้างใน Wang, 2009: 88)

ทว่าความพยายามผลักดันให้เกิดระบบสัญลักษณ์ของสัทอักษรในปลายราชวงศ์ชิง (Phoneticization 切音字) ก็ต้องเผชิญกับข้อถกเถียงมากมาย ประเด็นแรก คือ รูปแบบตัวอักษรระบบสัญลักษณ์ใดที่จีนควรใช้ ซึ่งในยุโรปตัวอักษรละติน (Latin alphabet) เป็นพื้นฐานของระบบสัญลักษณ์สัทอักษรโรมัน (Romanization) ในขณะที่ญี่ปุ่นก็ได้ประดิษฐ์ตัวอักษรคาณะ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการสร้างตัวอักษรจีน มาใช้เป็นหนึ่งในระบบสัญลักษณ์ของสัทอักษร ประเด็นต่อมา ระบบสัญลักษณ์สัทอักษรควรทำหน้าที่เป็นตัวอักษรโดยอิสระหรือใช้บันทึกเสียงอ่านของตัวอักษรเดิมที่มีอยู่แล้ว ซึ่งจะช่วยให้คนเรียนรู้อ่านได้ง่ายขึ้น อย่างไรก็ตาม ประเด็นสำคัญที่น่าจะเป็นปัญหาหลักของการใช้ระบบสัญลักษณ์ของสัทอักษรในสมัยปลายราชวงศ์ชิงก็คือ ควรจะอ้างอิงจากเสียงหรือ “สำเนียง” ใดในภาษาจีน บางกลุ่มต้องการให้อ้างอิงจากสำเนียงในภาษาราชการหรือภาษาแมนดาริน ในขณะที่บางกลุ่มแย้งว่า ภาษาราชการนั้นยากเกินไปสำหรับชาวบ้านที่ไม่รู้หนังสือ และยืนยันว่าควรสร้างระบบสัญลักษณ์ของสัทอักษรแยกออกมาต่างหากตามสำเนียงต่างๆ ของภาษาถิ่น และคงไว้ซึ่งสัทอักษรแห่งชาติอีกชุดหนึ่งสำหรับภาษาราชการ/แมนดารินเท่านั้น (Wang, 2010: 84-88)

การยกเลิกระบบการสอบเข้ารับราชการใน ค.ศ.1905 และการปฏิวัติซินไฮ่ใน ค.ศ.1911 นำมาซึ่งการสถาปนาสาธารณรัฐจีนใน ค.ศ.1912 รัฐบาลสาธารณรัฐจีนจึงเริ่มมีการเคลื่อนไหวเพื่อสร้าง “ภาษามาตรฐาน” (Standard

Language 标准语) ของชาติขึ้น โดยใน ค.ศ.1913 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการสร้างมาตรฐานเสียงอ่าน (读音统一会) คณะทำงานได้กำหนดให้ภาษาจีนแมนดารินให้เป็นภาษามาตรฐานที่ใช้เป็นสื่อกลางในการติดต่อกับราชการ ดังนั้นหลายประเด็นเกี่ยวกับระบบสัทอักษรที่เคยเป็นที่ถกเถียงกันจึงได้ข้อยุติ เมื่อเสียงส่วนใหญ่ของคณะกรรมการลงความเห็น ว่า ระบบสัทอักษรให้ใช้ตัวอักษรจีนเพื่อบันทึกเสียงอ่านของตัวอักษรจีนที่มีอยู่แล้ว โดยอ้างอิง “สำเนียง” ของภาษาแมนดารินเป็นหลัก ระบบสัทอักษรชุดนี้มีชื่อเรียกว่า จูอินจื้อหมู่ (Phonetic Alphabet 注音字母) หรือ กว๋ออิน จื้อหมู่ (National Phonetic Alphabet 国音字母) ในภายหลัง อย่างไรก็ตาม ปรากฏความวิตกกังวลว่า ระบบสัทอักษรจะถูกใช้เป็นระบบการเขียนอย่างอิสระ จึงได้ถูกเปลี่ยนชื่อเป็น จูอินฝู่ฮ่าว (Phonetic Symbols 注音符号) แทนใน ค.ศ.1930 (De Francis, 1984: 241-242)

ภาพที่ 2 จูอินฝู่ฮ่าว ผังซ้ายเป็นภาษาแห่งชาติ (สำเนียงแมนดาริน)

ผังขวาเป็นภาษาถิ่นสำเนียงชวโจว

ที่มา: Ni, 1948: 84

ภาษาแห่งชาติ ภาษาไปฮว่า และการปฏิวัติวรรณกรรม

ในช่วงเวลาแห่งการสถาปนาสาธารณรัฐจีนนั้น ภาษาแมนดารินก็ได้ถูกยกระดับให้เป็นภาษาแห่งชาติ ดังนั้นภาษาแมนดารินจากเดิมที่เรียกว่า ภาษาราชการ (Officials' Speech 官话) จึงถูกเปลี่ยนชื่อเป็น “ภาษาแห่งชาติ” (National Language 国语) ด้วย ใน ค.ศ.1916 รัฐบาลสาธารณรัฐจีนได้ตั้ง คณะวิจัยภาษาแห่งชาติ (国语研究会) ขึ้นที่กรุงปักกิ่ง เพื่อกำหนดมาตรฐานของภาษาจีนที่ใช้ในการเรียนการสอนทั่วประเทศ การสร้างมาตรฐาน (Standardization) ก่อให้เกิดข้อถกเถียงมากมาย ซึ่งก็วนกลับไปประเด็นเดิมๆ เช่น ทำไมต้องใช้สำเนียง “ปักกิ่ง” เป็นหลัก ทั้งๆ ที่สำเนียงปักกิ่งก็เป็นภาษาถิ่นภาษาหนึ่งเหมือนกัน หรือภาษาแห่งชาติจำเป็นหรือไม่ที่จะต้องมีการพูด/ภาษาเขียนรูปแบบเดียวกันในการจัดการเรียนการสอน

ใน ค.ศ.1917 ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการปฏิรูปภาษาจีน เมื่อ เจินตูซิว (Chen Duxiu 陈独秀) บรรณาธิการวารสารหัวก่าวหน่าซิงเหียน (New Youth Magazine 《新青年》) ได้สนับสนุนให้มีการ “ปฏิวัติวรรณกรรม” (文学革命) พร้อมกับบรรณาธิการให้ใช้ “ภาษาพูด” หรือ “ภาษาไปฮว่า” (Vernacular language 白话) ในงานเขียน เจินตูซิวเห็นว่า ควรสร้างสรรค์วรรณกรรมประจำชาติ วรรณกรรมที่สะท้อนภาพจริงและวรรณกรรมที่เรียบง่ายที่สะท้อนชีวิตผู้คนทั่วไป ซึ่งเป็นทัศนคติต่อวรรณกรรมที่แตกต่างจากสมัยก่อนที่มีความเข้าใจว่า วรรณกรรมเป็นของสูงต้องเขียนด้วยภาษาโบราณที่เข้าใจยากเป็นเรื่องของชนชั้นสูงและพวกขุนนาง (Chen, 1917 อ้างใน อาทรรุ่งธรรมสาร, 2542: 284) แม้ว่าบทความที่ลงในวารสารซิงเหียนปีแรกๆ จะยังใช้ภาษาเขียน (Classical Chinese 文言文) อยู่บ้าง แต่ในปีถัดมา (ค.ศ.1918) วารสารซิงเหียนก็เริ่มใช้ภาษาพูดหรือภาษาไปฮว่าในงานเขียนทั้งเล่ม ในจำนวนนี้มีบทความของหูชื้อ (Hu Shih 胡适) ปัญญาชนอีกคนที่ร่วมกันพลิกโฉมหน้างานวรรณกรรมจีน ในบทความเรื่อง “การปฏิวัติวรรณกรรมเชิงสร้างสรรค์” หูชื้อกล่าวไว้ว่า

“การปฏิวัติวรรณกรรมที่เรากำลังส่งเสริมอยู่นั้นมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การสร้างสรรคัวรรณคดีจีนที่ใช้คำพูดของชาติเท่านั้น ต่อเมื่อมีวรรณคดีเช่นนั้นเท่านั้น จึงจะมีคำพูดของชาติเกี่ยวกับคุณภาพทางด้านวรรณกรรมได้ และต่อเมื่อมีคำพูดประจำชาติเกี่ยวกับคุณภาพของวรรณกรรมเท่านั้น คำพูดประจำชาติของเราจึงอาจจะได้รับการพิจารณาเป็นคำพูดประจำชาติที่แท้จริงได้ คำพูดประจำชาติที่ปราศจากคุณสมบัติทางด้านวรรณกรรม จะเป็นคำพูดที่ปราศจากชีวิตและคุณค่า และไม่อาจตั้งมั่นหรือทำให้เจริญก้าวหน้าได้ ทั้งนี้ นี่เป็นจุดสำคัญของความเรียงเรื่องนี้” (Hu, 1918 อ้างใน เดอ แบร์และวิลเลียม ทีโอดอร์, 2548: 331-332)

หลังจากที่บทความนี้ถูกเผยแพร่ออกไป “การปฏิวัติวรรณกรรม” กับ “การสร้างมาตรฐานภาษาแห่งชาติ” จากเดิมที่เป็นคนละเรื่องก็กลายเป็นเรื่องเดียวกัน การปลดปล่อยความคิดออกจากพันธนาการของตัวอักษร ทำให้นักประวัติศาสตร์จีนสมัยใหม่เรียกช่วงเวลานี้ว่า “ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance 文艺复兴) ของจีน” (Li, 1934: 136) การปฏิวัติวรรณกรรมที่เริ่มต้นขึ้นใน ค.ศ.1917 ได้ดำเนินการมาถึงจุดสูงสุดใน ค.ศ.1919 เมื่อถูกผนวกเข้ากับขบวนการสี่พฤษภา (May Fourth Movement 五四运动) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อสร้างวัฒนธรรมใหม่ (New Culture Movement 新文化运动) ในประวัติศาสตร์จีน (Chow, 1967) มีการรณรงค์ให้ใช้ภาษาพูดหรือภาษาไป๋ฮว่าเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างบูรณาการทางภาษาแห่งชาติ นักคิด/นักเขียนจำนวนหนึ่งที่ร่วมกันขับเคลื่อนการปฏิวัติวรรณกรรมจีนได้นำภาษาไป๋ฮว่ามาใช้งานเขียน งานวรรณกรรมที่เขียนด้วยภาษาไป๋ฮว่าในช่วง ค.ศ. 1917-1919 จึงเรียกกันว่า วรรณกรรมสี่พฤษภา (May Fourth Literature 五四文学) ซึ่งเป็นงานเขียนที่มีภาษาเขียน/ภาษาพูดรูปแบบเดียวกัน

นักคิดนักเขียนที่เป็นหัวหอกหลักในวรรณกรรมสี่ภาษา ได้แก่ เฉินตูฉิว บรรณาธิการวารสารซินซิงเหียน หูซื่อ ผู้สนับสนุนให้ภาษาไป๋ฮว่าในงานวรรณกรรม และหลู่ซิ่น (Lu Xun 鲁迅) นักเขียนที่ทำให้วรรณกรรมไป๋ฮว่าป็นจริงขึ้นมาและกลายเป็นวรรณกรรมที่ทรงพลังอย่างยิ่งในประวัติศาสตร์จีนสมัยใหม่จนกระทั่งปัจจุบัน ผลงานชิ้นเอกของหลู่ซิ่นได้แก่เรื่องสั้น ชื่อ “บันทึกประจำวันของคนบ้า” 《狂人日记》 และ “เรื่องจริงของอาคิว” 《阿Q正传》 ซึ่งเป็นงานเขียนที่ใช้ภาษาพูดหรือภาษาไป๋ฮว่า คนมีการศึกษานกลางสามารถอ่านเข้าใจได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง “บันทึกประจำวันของคนบ้า” นี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นงานเบิกรุ่งอรุณแห่งวรรณกรรมสมัยใหม่ของจีน เรื่องนี้เป็นการเปิดโปงโฉมหน้าที่แท้จริงของระบบศักดินาที่ใช้ศีลธรรมและจริยธรรมบังหน้าเพื่อแสวงหาผลประโยชน์และเป็นอุปสรรคกีดขวางวิวัฒนาการของชาติ (อาทธร พงษ์ธรรมสาร, 2542: 284)

ขบวนการสี่ภาษาได้ดำเนินมาถึงจุดสูงสุดใ น ค.ศ.1919 เมื่อจีนในฐานะชาติที่อยู่ฝ่ายชนะสงครามกลับเป็นฝ่ายปราชัยทางการทูตในการประชุมที่ปารีส ทำให้ชาวจีนผู้รักชาติต่างพากันไม่พอใจต่อความอับยศครั้งนี้ การปะทุขึ้นของความรู้สึกชาตินิยมกลายเป็นพลังในการแสวงหาเอกราชของชาติ เสรีภาพของปัจเจกชนและความเป็นสมัยใหม่ (Chow, 1967: 5) ในขณะเดียวกันเวลานี้จึงเป็นโอกาสอันดีที่จะขับเคลื่อนการสร้างมาตรฐานภาษาแห่งชาติให้เป็นจริงได้ มีการตั้งคณะทำงานภาษาแห่งชาติ (国语统一筹备会) ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ก็มาจากคณะวิจัยภาษาแห่งชาติ มีการรณรงค์ให้ใช้ภาษาแห่งชาติ (国语) อย่างกว้างขวางใน ค.ศ.1920 ซึ่งเรียกกันว่า “ขบวนการสร้างบูรณาการทางภาษาแห่งชาติ” (国语运动) ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวที่ทรงพลังอย่างยิ่งในประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของจีน อย่างไรก็ดี ปัญญาชนจีนโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากตะวันตกในช่วงก่อนและหลังสี่ภาษายังคงมองว่า อักษรจีนเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องจัดการขนานใหญ่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการสร้างภาษาแห่งชาติ

อักษรไร้รัฐ: ฝันกลางวันของปัญญาชนจีน

ย้อนกลับไปเมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 18 เมื่อจักรพรรดิแห่งราชวงศ์ชิงสามารถสถาปนาอำนาจเหนือดินแดนรอบนอก เช่น มองโกเลีย ทิเบต ชินเจียงได้ ทำให้ประเทศจีนตั้งแต่สมัยกลางราชวงศ์ชิงเป็นต้นมา มีอาณาเขตกว้างใหญ่ไพศาลและครอบคลุมกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่ไม่ใช่ชาวฮั่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของจีน อาจกล่าวได้ว่ามรดกที่ราชวงศ์ชิงได้ให้ไว้กับการสร้างรัฐสมัยใหม่ (Modern State) ก็คือ การเป็นรัฐที่มีหลากหลายชาติพันธุ์ (Multiethnic State) ซึ่งประกอบไปด้วยชาวฮั่น (ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่) ชาวแมนจู ชาวมองโกล ชาวทิเบต ชาวมุสลิม และชนกลุ่มน้อยเผ่าอื่นๆ อีก เช่น ชาวจ้วง เป็นต้น (Rhoads, 2000) ดังนั้น แนวคิดที่ว่าจีนเป็นรัฐที่มีเพียงชาติพันธุ์กลุ่มเดียว (คือชาวฮั่น) จึงถูกต่อต้าน โดยเฉพาะในหมู่นักคิดฝ่ายซ้ายที่ยืนยันว่าจีนเป็นรัฐที่ประกอบไปด้วยชาติพันธุ์อันหลากหลาย แม้ว่าชาวฮั่นจะมีจำนวนประชากรมากที่สุดก็เป็นเพียงชาติพันธุ์หนึ่งในนั้น แนวคิดนี้มีอิทธิพลต่อการเสนอให้ใช้ภาษาที่มีความเป็นสากลไม่ได้มีนัยยะของชาติพันธุ์ เพื่อเป็นสื่อกลางในการสร้างบูรณาการทางภาษาแห่งชาติได้ ซึ่งนำโดยนักคิดฝ่ายซ้าย จวีชีวไป (Qu Qiubai 瞿秋白)

จวีชีวไปเขียนบทความในวารสารซินชิงเหียนอ้างถึงนักคิดกลุ่มอนาริปไตยในสมัยปลายราชวงศ์ชิงที่เสนอให้ยกเลิกภาษาและอักษรจีน แล้วหันมาใช้ภาษาเอสเปรันโต (Esperanto) แทน ภาษาเอสเปรันโตซึ่งเป็นภาษาประดิษฐ์ที่ถูกคิดค้นในช่วงปลายทศวรรษที่ 1870-1880 เมื่อเข้าสู่ประเทศจีนในสมัยปลายราชวงศ์ชิง ภาษาเอสเปรันโตได้รับการยกย่องว่าเป็น “ภาษาโลก” (World Language 世界语) (Luo, 2003: บทที่ 4) เนื่องจากไม่ได้มีลักษณะเป็นภาษาของชนชาติใดชนชาติหนึ่งหรือรัฐใดรัฐหนึ่งจึงมีความเป็นสากลค่อนข้างสูง จวีชีวไปกล่าวว่า “ถ้าอยากยกเลิกการศึกษาขงจื้อ จำต้องยกเลิกตัวอักษรจีนก่อน ถ้าอยากขจัดความคิดที่อึดรังโงเขลาและป่าเถื่อนของคนทั่วไป จำต้องยกเลิกตัวอักษรจีนก่อน” เขาอธิบายเพิ่มว่าตัวอักษรจีนมีลักษณะคล้ายอักษรภาพ แสดงความหมาย แต่ไม่ได้แสดงเสียงอ่าน จำกียาก เขียนก็ยาก ถ้าพูดถึงตัวอักษรความหมายก็กำกวมสันติ ขาดความชัดเจน ถ้าพูดถึงประโยชน์ในการศึกษา

ปัจจุบัน ไม่มีคำศัพท์ไหนเลยที่เป็นเรื่องใหม่ ความรู้ใหม่ หรือสิ่งของใหม่ ถ้าพูดถึงประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา 999 ใน 1,000 ก็บันทึกแค่คำสอนของขงจื๊อและคำพูดเหลวไหลของศาสนาเต๋า อักษรประเภทนี้ไม่เหมาะที่จะใช้ในยุคมัยใหม่ในศตวรรษที่ 20 เลย (Li, 2011: 92)

แม้ว่าจะไม่เห็นด้วยกับการยกเลิกภาษาจีนแล้วใช้ภาษาเอสเปรันโตแทน แต่เงินตูซิวและหูซื่อต่างก็เห็นพ้องกับฉวีชิวไปในเรื่องที่ว่าต้องยกเลิกตัวอักษรจีน เงินและหูต่างก็คิดว่าภาษาจีนสามารถใช้อักษรโรมัน (罗马字母) เขียนเสียงอ่านแทนได้ ในทัศนะของเงินตูซิวนั้นตัวอักษรจีนไม่ซ้ำก็เร็วต้องถูกยกเลิกไป เพราะว่าอักษรจีนนอกจากจะไม่สามารถบันทึก/ส่งต่อความคิดใหม่ๆ เรื่องใหม่ๆ ได้แล้ว ยังเต็มไปด้วยบ่อเกิดของความคิดล้าหลังและเป็นพิษด้วย “ถึงจะยกเลิกไป ก็ไม่เห็นจะน่าเสียดาย” (Li, 2011: 93) นอกจากนี้เงินยังเสนอว่าภาษาแห่งชาตินั้นควรคงไว้ซึ่งภาษาจีน แล้วหันมาใช้อักษรโรมันเขียนแทนคำศัพท์ใหม่ๆ หากใช้ภาษาเดิมก็ไม่สามารถสื่อความหมายได้ ซึ่งการปฏิวัติอักษรจีน แม้ว่าจะต้องใช้แรงแต่ก็สะดวกต่อวิวัฒนาการ การตั้งต้นใช้อักษรจีนต่อไปไม่สามารถสื่อสารกับยุคมัยปัจจุบันได้ ซึ่งหูก็เห็นด้วยกับความคิดของเงินตูซิวว่า จีนควรใช้อักษรโรมันแทนอักษรจีนสำหรับภาษาแห่งชาติ

อย่างไรก็ดี บัญญาชนจีนหลายคนได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาของการใช้สัทอักษรโรมันในภาษาจีน เพราะภาษาจีนมีคำพยางค์เดียวที่เป็นคำพ้องเสียงหรือมีเสียงใกล้เคียงกันมาก (เช่น 诗、丝、思、私、司、师 ออกเสียงใกล้เคียงกันว่า shi/si ซือ) อักษรโรมันจะแยกเสียงเหล่านี้ออกจากกันได้อย่างไร นอกจากนี้หากบัญญัติคำใหม่มาเพื่อใช้กับคำพ้องเสียงเหล่านี้ก็จะดูไม่เป็นไปตามธรรมชาติของภาษา แต่หูซื่อคิดว่าการใช้สัทอักษรโรมันแทนอักษรจีนในภาษาจีนนั้นมีความเป็นไปได้ หูกล่าวว่า “จีนจำเป็นต้องมีสัทอักษร (Alphabet Writing) ในอนาคต แม้ว่าในภาษาเขียนจะมีคำพยางค์เดียวเป็นจำนวนมากและอาจจะยังเป็นไปไม่ได้ที่จะเปลี่ยนไปใช้สัทอักษรให้หมดทีเดียว แล้วหลังจากนั้นจึงจะเปลี่ยนจากการเขียนภาษาไปสู่ว่าไปสู่การเขียนโดยใช้สัทอักษรได้” (De Francis,

1984: 244) ทั้งนี้ข้อเสนอของฉวีชีวไป เงินตู้ชีว หูชื่อและปัญญาชนคนอื่นๆ ก่อให้เกิดการอภิปรายว่าด้วยการปฏิรูปอักษรจีนอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในสิ่งพิมพ์อย่างวารสารภาษาแห่งชาติรายเดือน

ใน ค.ศ.1923 วารสารภาษาแห่งชาติรายเดือนฉบับปฏิรูปอักษรจีน 《国语月刊·汉字改革号》ได้ลงบทความ “ปฏิวัติอักษรจีน” ของเฉียนสวนถง (Qian Xuantong 钱玄同) “ว่าด้วยการปฏิรูปอักษรจีน” ของไชหยวนเพย (Cai Yuanpei 蔡元培) “เส้นทางก้าวหน้าของการปฏิวัติอักษรจีน” ของหลี่จิ้นซี (Li Jinxi 黎锦熙) และ “การศึกษาสัทอักษรโรมันในภาษาแห่งชาติ” ของเจ้าหยวนเร็น (Zhao Yuanren 赵元任) ซึ่งบุคคลเหล่านี้ล้วนแต่เป็นบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์จีนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิวัติภาษาจีน

ที่น่าสนใจก็คือ บทความของเจ้าหยวนเร็น ซึ่งเป็นงานที่ดูมีข้อเสนอที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด ต่อมาใน ค.ศ.1926 เจ้าหยวนเร็นเสนอให้ใช้ระบบสัทอักษร G.R. ซึ่งย่อมาจาก Guoyeu Romantzyh (国语罗马字 หมายถึง National Language Romanization) และใช้ระบบดังกล่าวเป็นภาษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นภาษาพูดสำเนียงปักกิ่ง ลักษณะของ G.R. อย่างหนึ่งคือ จะไม่ใส่วรรณยุกต์บอกเสียง แต่จะใช้ตัวสะกดกำกับเสียงแทน เช่น mā má mǎ mà (สัทอักษรพินอินในปัจจุบัน) หากเขียนด้วยระบบสัทอักษร G.R. ก็จะเป็น mha ma maa mah ชื่อเมืองเป่ย์ผิง (ชื่อใหม่ของกรุงปักกิ่งในเวลานั้น) ในระบบ G.R. ก็จะเป็น Beeipyng เป็นต้น (Zhao, 1934) ใน ค.ศ.1928 เมื่อรัฐบาลสาธารณรัฐจีนซึ่งมีฐานที่มั่นอยู่ทางใต้ได้เดินทัพขึ้นเหนือเพื่อปราบขุนศึกทางภาคเหนือเป็นผลสำเร็จ ทำให้รัฐบาลสาธารณรัฐจีนมีเสถียรภาพและความมั่นคงเพิ่มมากขึ้น ในปีนี้รัฐบาลสาธารณรัฐจีนได้ประกาศรับรองระบบสัทอักษร G.R. ที่เจ้าหยวนเร็นเสนอขึ้น โดยมีการตั้งคณะทำงานเพื่อออกระเบียบการใช้สัทอักษร G.R. ซึ่งเฉียนสวนถงและหลี่จิ้นซีก็ได้รับเชิญให้เข้าร่วมเป็นคณะทำงานชุดนี้ด้วย แม้ว่าจะมีการรณรงค์ชักชวนให้ประชาชนหันมาใช้ G.R. แต่ก็มีแต่ความเยียบเหงาไร้ซึ่งเสียงตอบรับ กระนั้น หลี่จิ้นซี (2011: 213-214) ก็ยังคงมีความหวังกับ G.R. ว่าจะมี

สิ่งพิมพ์ที่หันมาใช้ G.R. มากขึ้น ผ่านบทกลอน “ร้อยปีก็ยังได้” ที่เขาเขียนโดยใช้ทั้งอักษรและ G.R. คู่กัน

Ibae-nian yee keeyii	一百年也可以
Yeou ren wenn woo:	有人問我：
Gwoyeu Romatzyh dwotzan	國語羅馬字多咱
keeyii tongshyng? Woo shuo:	可以通行？我說：
ruguo daytih Hanntzyh	“如果代替漢字，
tzoongdeei wuubae-nian how.	總得五百年後。
Jehsh ige liisheangde jong-shuh	這是一個理想的中數，
inwey Yiguu shiansheng yiiwei	因為疑古先生以為
jyy yawibae-nian,	只要一百年，
erl Wu Jyh huei shiansheng tserngjing	而吳稚暉先生曾經
shuo yaw ichian-nian.	說要一千年。

“ร้อยปีก็ยังได้ มีคนถามข้าพเจ้า อักษรโรมัน เมื่อใดจึงจะใช้ได้ ข้าพเจ้าตอบว่า ถ้าจะใช้แทนภาษาจีน คงประมาณอีกห้าร้อยปีให้หลัง นี่คือตัวเลขที่เป็นกลางแล้ว เพราะว่าชายผู้วิพากษ์โบราณ (หมายถึง เจียนสวนถง-ผู้เขียน) บอกว่าขอแค่ร้อยปี แต่อัจฉริยะบอกต้องรออีกพันปี”—แปลโดยผู้เขียน

แม้ว่าระบบสัทอักษร G.R. จะไม่ประสบความสำเร็จ แต่ปัญญาชนจีนก็ยังไม่ละความพยายามที่จะสร้างระบบอักษรชุดอื่นมาใช้แทนอักษรจีนซึ่งถูกมองว่าเป็นอุปสรรคของการพัฒนาชาติ ระบบอักษรชุดใหม่นี้ถูกประดิษฐ์ขึ้นในทศวรรษที่ 1930 โดยความร่วมมือระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์จีนและนักภาษาศาสตร์ชาวรัสเซีย เพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารของชาวจีนกว่าแสนคนที่ลี้ภัยในโซเวียต ระบบสัทอักษรนี้มีชื่อว่า “อักษรใหม่” (New Writing) หรือ Sin Wenz (อ่านว่า ซินเหวินจื่อ 新文字) หรือ “อักษรใหม่แบบละติน” (Latinized New Writing 拉丁化新文字) สิ่งที่ทำให้ Sin Wenz แตกต่างจากระบบสัทอักษรอื่นๆ คือ Sin Wenz ไม่ได้อิงกับสำเนียงภาษาแมนดารินซึ่ง

เป็นภาษาของคนมีการศึกษาในปักกิ่ง แต่จะอิงกับสำเนียงภาษาถิ่นทางตอนเหนือของจีน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสำเนียงของกรรมกรเขตซานตงที่เป็นประชากรจีนส่วนใหญ่ในโซเวียต อีกประการหนึ่งก็คือ Sin Wenz ไม่แบ่งเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งต่างไปจากระบบระบบสัทอักษร G.R. ที่ใช้ตัวสะกดในการกำกับเสียงวรรณยุกต์ (Ni, 1948: 114-115)

เมื่อจวีชีวไปเดินทางกลับจากโซเวียตจึงได้ทำการศึกษารูปแบบระบบอักษรใหม่นี้ด้วย ซึ่งกลุ่มผู้สนับสนุน Sin Wenz ก็คือกลุ่มผู้ใช้ภาษาเอสเปรันโตนั่นเอง เมื่อระบบอักษร Sin Wenz เข้าสู่ประเทศจีน ก็ได้ปรับตัวให้เข้ากับภาษาถิ่นต่างๆ ของจีนนอกจากภาษาจีนเหนือด้วย เช่น ภาษากวางตุ้ง ภาษาเซี่ยงไฮ้ เป็นต้น แม้ว่าจะถูกโจมตีข้อบกพร่องเรื่องความกำกวม (เนื่องจากไม่มีวรรณยุกต์) และไม่สนับสนุนความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของชาติจีน (เนื่องจากสามารถใช้ได้กับภาษาถิ่น กลายเป็น Dialect Romanization) แต่ระบบอักษร Sin Wenz ก็เป็นที่สนใจอย่างกว้างขวางในสังคมจีน โดยมีนักคิดนักเขียนชื่อดังอย่างหลู่ซินให้การสนับสนุน หลู่ซินมองว่า อักษร Sin Wenz เขียนง่ายกว่าระบบอื่นๆ ซึ่งเขาวิจารณ์ว่ามีแต่พวกชนชั้นผู้ดีเท่านั้นที่อยากให้อักษรยากๆ เพราะกลัวว่าถ้าการเขียนเป็นเรื่องง่าย ต่อไปจะไม่มีใครเคารพยกย่องพวกเขา อักษรจีนเปรียบเสมือนโรคภัย ชะตาชีวิตของประเทศจีนอยู่ที่ว่าจะกำจัดอักษรจีนได้หรือไม่ ถ้าอักษรจีนไม่ตาย ประเทศจีนก็คงจะต้องตาย (De Francis, 1972: 113-116)

ความนิยมอย่างแพร่หลายในอักษร Sin Wenz ปรากฏให้เห็นในสิ่งพิมพ์ต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร นอกจากนี้ยังได้รับการยอมรับจากผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์จีน เช่น เหมาเจ๋อตง ว่าเป็นภาษาที่ปลดปล่อยชาวจีนจากชนชั้น เป็นภาษาของมวลชนอย่างแท้จริง ทว่าเมื่อพรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งนำโดยเหมาเจ๋อตงขึ้นครองอำนาจใน ค.ศ.1949 กลับไม่ได้มีการประกาศให้อักษร Sin Wenz เป็นภาษาแห่งชาติแต่อย่างใด นอกจากนี้เขายังมีแนวทางให้ใช้ตัวอักษรจีนต่อไป เพียงแต่ทำให้ตัวอักษรนั้นเขียนหรืออ่านง่ายขึ้น โดยลดจำนวนขีด/

ลายเส้นให้ซับซ้อนน้อยลง กลายเป็นตัวอักษรที่เรามากเรียกกันในปัจจุบันว่า “ตัวย่อ” (Simplified Chinese 简体字) แทน (Zhou, 1997) ดังนั้น ความฝันของ ปัญญาชน/นักคิด/นักเขียนหัวก้าวหน้า เช่น เฉิน ตู๋ชิว หู ซื่อ ฉวีชีวไป และหลี่จิ้นซี ที่ต้องการเห็นอักษรโรมันแทนที่อักษรจีนในการเขียนภาษาจีนจึงเป็นไปได้เพียง ผืนกลางวันเท่านั้น

ภาพที่ 3 หนังสือพิมพ์จีนที่ใช้อักษร Sin Wenz

ที่มา: Ni, 1948: 153

ตัวเต็ม VS ตัวย่อ: ความลักลั่นย้อนแย้งของอักษรและรัฐ

เมื่ออักษรถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเข้มแข็งให้กับรัฐ ปัญญาชนจีนจึงเรียกร้องให้มีการปฏิรูปภาษาขึ้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าอักษรจีนเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการศึกษาของมวลชน ปัญญาชนหัวก้าวหน้าบางคนก็เสนอให้ใช้ภาษา Esperanto แทนภาษาจีน บางคนก็เสนอให้ใช้ระบบสัทอักษร G.R. หรือระบบอักษร Sin Wenz ซึ่งต่างก็มีจุดประสงค์เดียวกันคือ ยกเลิกตัวอักษรจีน อย่างไรก็ตามนักปฏิรูปกลุ่มหนึ่ง

เสนอแนวทางประนีประนอมระหว่างฝ่ายที่ต้องการยกเลิกอักษรจีนกับฝ่ายที่ต้องการให้คงอักษรจีนไว้ นั่นก็คือการทำให้ตัวอักษรจีนง่ายขึ้น (简化汉字) ซึ่งดูจะเป็นทางสายกลาง ง่ายต่อการปฏิบัติมากกว่าการยกเลิกอักษรจีนไปเลย

ในทัศนะของนักปราชญ์ขงจื๊อที่สนับสนุนการปฏิรูปในสมัยปลายราชวงศ์ซ่งอย่าง จาง ไทเหียน (Zhang Taiyan 章太炎) มองว่าการปฏิรูปอักษรจีนเป็นเรื่องใหญ่ เพราะภาษาจีนไม่ได้เป็นเพียงสัญลักษณ์หรือสื่อกลางในการติดต่อสื่อสาร แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมจีนอีกด้วย ภาษาและอักษรเป็นองค์ประกอบของชาติและเอกลักษณ์ของชาติ ถ้าละทิ้งภาษาจีนซึ่งเป็นรากฐานไป คนจะยังเป็นคน ชาติจะยังเป็นชาติได้อย่างไร จางเห็นว่าการลดจำนวนขีดตามอำเภอใจมีแต่จะทำให้อักษรจีนยุ่งยากจนงวยมากขึ้น (Taiyan, 1908 อ้างใน Cui, 2010: 67)

ทว่าในช่วงเวลาที่กระแสวิพากษ์วัฒนธรรมจารีตอย่างขงจื๊อทวีความรุนแรงมากขึ้น อักษรจีนตกเป็นเป้าโจมตีใหญ่ ปัญญาชนหัวก้าวหน้าเช่น เจียนสวณถง หูซื่อ ฟู่ซื่อเหนียน (Fu Ssu-nien 傅斯年) ต่างพากันเรียกร้องให้ยกเลิกอักษรจีนแล้วใช้อักษรโรมันแทน ถึงจะปลดปล่อยสังคมจีนจากความคิดแบบศักดินาได้ แต่เมื่อการเรียกร้องไม่เป็นผลสำเร็จ พวกเขาจึงต้องหันมาองสังคมตามความเป็นจริงมากขึ้น เจียนสวณถงเห็นว่า ถ้าระบบสัทอักษรไม่สามารถเกิดขึ้นได้ การปฏิรูปตัวอักษรจีนก็กลายเป็นเรื่องจำเป็น

ใน ค.ศ.1923 เจียนสวณถงจึงนำเรื่องการทำให้อักษรง่ายขึ้นเสนอต่อคณะทำงานเพื่อสร้างบูรณาการทางภาษาแห่งชาติ การลดจำนวนขีดเพื่อให้อักษรง่ายขึ้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาในประวัติศาสตร์จีน กล่าวอีกนัยหนึ่งอักษรจีนมีวิวัฒนาการของตัวเอง ดังนั้นการทำให้ตัวอักษรง่ายขึ้นจึงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้และสมควรทำ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาและสะดวกต่อการพิมพ์ (Qian, 1999: 85-92) ในบทความนี้จะใช้คำว่า “ตัวย่อ” (简体字) เพื่อหมายถึงตัวอักษรที่ถูกทำให้เขียนง่ายขึ้น โดยลดจำนวนขีด/ลายเส้นให้

ซับซ้อน/ยุ่งวุ่นงำนน้อยลง ส่วนคำว่า “ตัวเต็ม” (繁体字) หมายถึง ตัวอักษรที่ใช้กันมาก่อนที่จะมีการลดจำนวนขีด

เมื่อเริ่มมีการรณรงค์ให้ใช้ตัวอักษรย่อกันมากขึ้น นำไปสู่การตั้งข้อสงสัยในเรื่องประสิทธิภาพระหว่างตัวเต็มและตัวย่อ มีนักวิชาการหลายสาขาเข้าร่วมวิวาทะตัวเต็ม/ตัวย่อ โดยทำการทดลองเพื่อเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ในการสนับสนุนความคิดของตน กลุ่มที่สนับสนุนตัวย่ออธิบายผลการทดลองว่า ตัวย่อนั้นจดจำได้ง่ายกว่าตัวเต็ม ตัวย่อเขียนได้เร็วกว่าตัวเต็ม ตัวย่อเขียนได้ถูกต้องกว่าตัวเต็ม อย่างไรก็ตาม ก็ได้นักวิชาการคัดค้านผลการทดลองนี้ว่า ผู้วิจัยมีธงอยู่ในใจแล้วจึงออกแบบการทดลองให้สอดคล้องกับธงที่ตั้งไว้ ซึ่งผลการทดลองของกลุ่มที่ไม่ได้สนับสนุนตัวย่อพบว่า แม้จะไม่สามารถยืนยันได้ว่าตัวเต็มนั้นดีกว่าตัวย่อ แต่การรู้ตัวเต็มนั้นได้เปรียบกว่าตัวย่อแน่นอน แม้ว่าแรงจูงใจของการใช้ตัวย่อคือ เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้เรียน เป็นการกระจายการศึกษาให้กับประชาชน แต่อันที่จริงแล้ว ตัวเต็มไม่ได้อ่านยาก จำยาก เขียนยากกว่าตัวย่อ แต่ประการใด ซึ่งเฉียนสวนถงและหลี่จิ้นซี ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนตัวย่อก็ยอมรับว่าตัวย่อนั้นสะดวกต่อการเขียน ทำให้เขียนเร็วขึ้น แต่ไม่สะดวกต่อการอ่านและการจดจำ (Cui, 2010: 74-77)

อย่างไรก็ตาม คณะทำงานเพื่อสร้างบูรณาการทางภาษาแห่งชาติยังคงยืนยันที่จะผลักดันตัวย่อต่อไปและได้ประชุมหารือกันเพื่อกำหนดมาตรฐานของตัวย่อ ในวันที่ 21 สิงหาคม ค.ศ.1935 รัฐบาลสาธารณรัฐจีนได้ประกาศ “ตารางตัวย่อชุดแรก” 《第一批简体字表》 มีผลบังคับใช้กับหน่วยงานด้านการศึกษาของรัฐในแต่ละเมืองทุกมณฑล ตัวย่อชุดแรกที่รัฐบาลสาธารณรัฐจีนออกระเบียบมีด้วยกันทั้งหมด 324 ตัว และเพื่อบังคับให้ตัวย่อเป็นที่แพร่หลายมากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการของรัฐบาลสาธารณรัฐจีนได้ออกประกาศในวันถัดมาว่าแบบเรียนประถมศึกษา สื่อการเรียนการสอนอนุบาลทั้งหมดต้องใช้ตัวย่อ ถ้าแบบเรียนประถมหรือสื่อการเรียนการสอนอนุบาล หรือสำนักพิมพ์ใดไม่ยอมใช้ตัวย่อ กระทรวงศึกษาธิการก็จะพิจารณาให้ต้องหยุดจำหน่าย (Lü, 1985: 145)

การเข้ามาตรวจการเด็ดขาดผลักดันให้ใช้ตัวย่อนั้นสะท้อนให้เห็นถึงการตัดสินใจที่แน่วแน่ในการปฏิรูปอักษรเพื่อส่งเสริมการศึกษามวลชนของรัฐบาล

แต่ในขณะเดียวกัน วิธีการที่มุ่งแต่จะใช้อำนาจรัฐมาบังคับให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหันนั้นก็สร้างความไม่พอใจแก่ผู้คนในสังคมอย่างรุนแรง ธุรกิจการพิมพ์จำต้องเปลี่ยนตัวเรียงพิมพ์ใหม่ ทำให้เกิดความสับสนเปลืองและไม่คุ้มทุน เสียยัดคัตคำจากแวดวงธุรกิจการพิมพ์อาจจะมาจากการพิจารณาถึงจุดคุ้มทุนในเชิงเศรษฐกิจ แต่กลุ่มต่อต้านตัวย่อก็มีเหตุผล/ทัศนะหลากหลายแตกต่างกันไป บ้างก็ว่ากระทรวงศึกษาธิการของสาธารณรัฐจีนกำลังถูกพรรคคอมมิวนิสต์หลอกให้ใช้ตัวย่อ ทำลายความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของวัฒนธรรมจีน เพื่อจะได้เปลี่ยนไปใช้อักษรละตินแบบโซเวียต แต่ประเด็นสำคัญที่กลุ่มคัดค้านตัวย่อหยิบยกขึ้นมาคือ การใช้ตัวย่อไม่แน่ว่าจะแก้ไขปัญหาด้านการศึกษาของประชาชน ในทางกลับกัน จุดด้อยของตัวย่อและการบังคับให้ใช้ตัวย่อจะก่อให้เกิดผลเสียตามมาได้ อักษรย่อกว่า 300 ตัวที่ประกาศใช้นั้นมีปัญหาในตัวเองไม่น้อยเลยก็ทีเดียว เช่น ถ้าตัวอักษรที่ปรากฏอยู่ในคำสามัญนามเป็นตัวย่อ เมื่อปรากฏในคำสามัญนาม (เช่น ชื่อคน ชื่อสถานที่) จำเป็นต้องเขียนตัวย่อหรือไม่ ส่วนประกอบของคำที่ใช้อักษรย่อ เช่น 難 ย่อเป็น 难, 權 ย่อเป็น 权, 雞 ย่อเป็น 鸡 เมื่อส่วนประกอบคำนั้นกลายมาเป็นคำโดดอย่าง 奚 จำเป็นต้องใช้ตัวย่อ 又 หรือไม่ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ เจียนสวนถงได้คาดการณ์เอาไว้แล้ว แล้วจึงอธิบายเพิ่มเติมว่า ตัวย่อใช้เฉพาะเมื่อเป็นส่วนประกอบเท่านั้น ทว่าฝ่ายคัดค้านก็ได้แย้งว่า เจียนนั้นเป็นนักวิชาการ แยกแยะอะไรพวกนี้ออกอยู่แล้ว แต่สำหรับประชาชนหรือชาวบ้านธรรมดาอาจจะเข้าใจผิดหรือสับสนได้ในที่สุด (Cui, 2010: 81)

เมื่อรัฐบาลสาธารณรัฐประกาศใช้ตัวย่อออกไป หน่วยงานท้องถิ่น เช่น รัฐบาลหูหนาน สมาคมภาษาฮ่องกงก็ส่งโทรเลขขอให้รัฐบาลทบทวนคำสั่งอีกครั้ง ด้วยความวิตกกังวลว่าตัวย่อจะทำลายรากฐานของวัฒนธรรมจีน เหตุผลอีกประการหนึ่งที่กลุ่มผู้คัดค้านตัวย่อเป็นกังวลก็คือ ถ้าบังคับใช้ตัวย่อที่มาแทนที่

ตัวเต็ม คนก็จะอ่านหนังสือหรือตำราคลาสสิกที่ใช้ตัวเต็มไม่ออกซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาวัฒนธรรมจีนอย่างแน่นอน ในประเด็นนี้ฝ่ายสนับสนุนตัวย่อได้อธิบายไว้ว่า 1) จะไม่มีการยกเลิกตัวเต็ม หากนักศึกษาต้องการเรียนให้ลึกซึ้งเพื่อให้อ่านตำราหรือหนังสือโบราณก็ย่อมทำได้ 2) ตัวย่อจะใช้สำหรับการเขียน แต่สำหรับการอ่านก็ยังคงต้องใช้ตัวเต็ม ตัวย่อไม่ได้มาแทนที่ตัวเต็ม (Cui, 2010: 83-84)

สิ่งนี้อาจจะเป็นความลักลั่นย้อนแย้งอย่างหนึ่งของการปฏิรูปอักษรจีนในช่วงเปลี่ยนผ่านจากตัวเต็มไปสู่ตัวย่อ เราไม่อาจตัดใจทิ้งอักษรชุดใดชุดหนึ่งได้ เพราะถ้าใช้ตัวย่อแทนตัวเต็มทั้งหมด ก็ไม่อาจอ่านตำราคลาสสิกหรือหนังสือโบราณได้ เท่ากับตัดขาดกับองค์ความรู้และวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษสั่งสมมา แต่ถ้าไม่ใช้ตัวย่อเลยการศึกษามวลชนก็อาจไม่เป็นที่แพร่หลาย คนที่รู้ตัวเต็มส่วนใหญ่ก็จะรู้ตัวย่อไปโดยปริยาย ทั้งนี้ไม่ใช่เพราะตัวย่อเรียนง่ายกว่าแต่เป็นเพราะ “เข้าใจ” ตัวอักษร และถ้าหากให้คนเรียนตัวย่อที่ไม่ค่อยคุ้นชิน การรับรู้ระดับความยากง่ายก็ไม่ได้แตกต่างไปจากตัวเต็มแต่อย่างใด ในวันที่ 15 มกราคม ค.ศ.1936 รัฐบาลสาธารณรัฐได้ประกาศให้ชะลอการใช้ตัวย่อที่เคยประกาศไป และภายหลังที่รัฐบาลสาธารณรัฐจีนย้ายฐานที่มั่นไปยังเกาะไต้หวันก็หันกลับมาใช้ตัวเต็มเช่นเดิม ในขณะที่รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์กลับประสบความสำเร็จในการผลักดันให้ใช้ตัวย่อในที่สุด

สรุป

ในการสร้างรัฐชาติสมัยใหม่ ภาษาที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเป็นสัญลักษณ์ที่ขาดไม่ได้ของชาติ การสร้างบูรณาการทางภาษาแห่งชาติจึงมุ่งที่จะขจัดความแตกต่างของกลุ่มคนกลุ่มต่างๆ ในสังคม ซึ่งอาจมีภาษาถิ่นที่แตกต่างกันไป ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา ประเทศจีนตกอยู่ในสภาพที่อ่อนแอไร้พลังและตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของชาติมหาอำนาจตะวันตก จึงจำเป็นต้องแสวงหาหนทางรอดให้กับวิกฤติของชาติและสร้างจีนให้เป็นชาติที่

มั่นคงและมั่นคง การศึกษามวลชนซึ่งเป็นการกระจายของความรู้ไปสู่ประชาชน สร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชน เป็นปัจจัยที่จะสร้างชาติจีนให้เข้มแข็งในโลกสมัยใหม่ได้ ทว่าในสายตาของปัญญาชนจีนจำนวนมากมองเห็นว่า ภาษาจีนและอักษรจีนเป็นอุปสรรคใหญ่ต่อความพยายามของการศึกษามวลชน ดังนั้นจึงมักเรียกร้องให้ปฏิรูปภาษาและอักษรจีนขึ้น เป็นส่วนหนึ่งของการบูรณาการทางภาษาแห่งชาติ ประการแรก สร้างภาษามาตรฐานโดยให้ภาษาแมนดาริน (ซึ่งเป็นสำเนียงของผู้มีการศึกษาในปักกิ่ง) เป็นภาษาแห่งชาติ ประการที่สอง ให้ใช้ภาษาป๋ายว้าหรือภาษาพูดในงานเขียนปกติและงานเขียนวรรณกรรม ข้อเสนอในการปฏิรูปอักษรจีน เช่น ยกเลิกอักษรจีนแล้วใช้อักษรโรมัน ทำให้อักษรจีนเขียนง่ายขึ้น ชับซ้อนน้อยลง เป็นต้น ซึ่งก่อให้เกิดข้อถกเถียงถึงความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและอุดมการณ์ที่อยู่เบื้องหลังมากระทั่งปัจจุบัน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

เดอ เบร์รี และวิลเลียม ทีโอดอร์, บรรณาธิการ. 2548. **บ่อเกิดลัทธิประเพณีจีน**.

พิมพ์ครั้งที่ 3. แปลโดย จ่านงค์ ทองประเสริฐ. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

อาทร พึ่งธรรมสาร. 2542. "ปัจจัยที่ก่อให้เกิดวรรณกรรมจีนสมัยใหม่" หน้า 277-290.ใน

อารยธรรมตะวันออก. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาษาต่างประเทศ

Chow, Tse-tung. 1967. **The May 4th Movement: Intellectual Revolution in**

Modern China. California: Stanford University Press.

De Francis, John. 1972. **Nationalism and Language Reform in China**.

New York: Octagon Books.

_____. 1984. **The Chinese Language: Fact and Fantasy**. Honolulu:

University of Hawaii Press.

Rawski, Evelyn. 1979. **Education and Popular Literacy in Ch'ing China.**

Ann Arbor: University of Michigan Press.

Rhoads, Edward J.M. 2000. **Manchus and Han: Ethnic Relations and Political**

Power in Late Qing and Early Republican China, 1861-1928. Seattle:

University of Washington Press.

Chen Duxiu 陈独秀。〈文学革命论〉《新青年》1917年2月。

Cui Minghai 崔明海。《国语运动与近代中国》。南京大学历史系博士论文，2010年。

Hu Shi 胡适。〈建设的文学革命论〉《新青年》1918年4月。

Li Jinxi 黎锦锡。《国语运动史纲》。北京：商务印书馆，2011年。

_____。《汉语发展过程和汉语规范化》，《汉语规范论丛》。北京：文字改革出版社，1963年。

Lü Simian 吕思勉。《文字學四種》。上海古籍出版社，1985年。

Lu Zhuangzhang 卢懋章。《中国第一快切音新字》原序（1892），《清末文字改革文集》。文字改革出版社，1958年。

Luo Zhitian 罗志田。《国家与学术：清季民初关于“国学”的思想争论》。北京：三联书店，2003年。

Ni Haishu 倪海曙。《中国拼音文字运动史》。上海：时代书报出版社，1948年。

Qian Xuanton 钱玄同。〈减省现行汉字的笔画案〉《国语月刊》（汉字改革号）第1卷第7期，1923年。

_____。《汉字改革与国语运动》。北京：中国人民大学出版社，1999年。

Taiyan 太炎。〈驳中国用万国新语说〉《民报》第21号，1908年6月9日。

Wang Dongjie 王东杰。〈从文字变起：中西学战中的清季切音字运动〉《中山大学学报（社会科学版）》2009年第1期，页78-89。

_____。〈“声入心通”：清末切音字运动和“国语统一”思潮的纠结〉《近代史研究》2010年第5期，页82-106。

Zhao Yuanren 赵元任。《新国语留声片课本》。北京：商务印书馆，1934年。

Zhou Youguang 周有光。《中国语文的时代演进》。清华大学出版社，1997年。

ออนไลน์

BBC. 2013. 黄秋生称大陆人不懂繁体字引发网络大战 [หวังชิงว่าคนจีนแผ่นดินใหญ่ไม่เข้าใจตัวเต็ม ก่อสงครามในโลกโซเชียล]. [online] Available: http://www.bbc.co.uk/zhongwen/simp/china/2013/07/130716_china_hk_language_weibo.shtml. [Accessed August 22, 2013].